

”Kun ei suunnittele, ei tule suunnitteluvirheitä”

Pekka V. Virtanen: Yhdyskuntasuunnittelun haasteita. Mikä meni pieleen – vai menikö mikään? Rakennustieto Oy, 83 s.

Emeritusprofessori **Pekka V. Virtanen** on ollut tuottelias kirjoittaja ja myös eläkepäivillään. Vastikään hän julkaisi yhdyskuntasuunnittelun epäonnistumisista kirjan *Yhdyskuntasuunnittelun haasteita. Mikä meni pieleen – vai menikö mikään?* Virtanen on käsitellyt monipuolisesti 1900-luvun yhdyskuntasuunnittelun ja -politiikan ideologioita ja niiden seurauksia. Kirja koostuu pääosin erilaisista suunnitelmista ja ohjelmista, joita Virtanen on arvioinut ja analysoinut sen mukaan, kuinka hyvin ne ovat toteutuneet ja kestävätkö ne nykypäivän kritiikkiin. Lisäksi Virtanen on käynyt läpi epäonnistumisen syitä ja lopuksi – pieni pilke silmäkulmassa – luetellut, miten epäonnistuneita suunnitelmia on mahdollista vielä tulevaisuudessakin laatia.

Epäonnistumisesta

Virtanen määrittelee, että suunnitelma on epäonnistunut mm., kun se ei ole toteutunut tai kun asetettuja tavoitteita ei ole saavutettu. Muutostarpeet osoittavat hänen mukaansa, että ei ole osattu oikein ennakoita tulevaa kehitystä. Virtanen pitää suunnitelmaa staat-tisen olotilan luojana, siihen tehtävät muutokset aina osoittavat jonkinlaista epäonnistumista suunnittelussa. Virtanen ei ota huomioon, että maailma on nykyään hyvin dynaaminen ja että suunnittelutilanteessa kaikkeen ei ole mahdollista varautua, vaikka suunnitelma olisi kuinka joustava tahansa.

Suunnitelman epäonnistumisen arviointiin vaikuttaa myös ar-

vionnin ajankohta, koska ihmisten arvostus muuttuu vuosien saatossa. Viisauskin tällöin usein muuttuu helposti jälkiviisaudeksi. Näin voidaan osittain sanoa myös kirjan case-tapauksista.

Eliei Saarinen vastaan Heikki von Hertzen

Eräänä epäonnistumisen merkinä Virtanen pitää autoliikenteen kehityksen väärinarviointia. Onko mm. vuonna 1915 valmistunut Munkkiniemi-Haaga-suunnitelma epäonnistunut, jos silloin ei osattu ennustaa uuden keksinnön – auton – voittokulkua, ja tämän takia ei pidetty tarpeen rakentaa siltää Kulosaareen ja Lautasaareen, kuten Virtanen moittii suunnitelmää? Kuitenkin Virtanen Tapiolan asukkaana kehuu estoitta Tapiolaa onnistuneena esimerkkinä. Autojen pysäköintipaikkojen puute koetaan Tapiolassa ongelmalliseksi, mutta tätä Virtanen ei tuo kirjassa esille. Kannanotossa näkyykin arvioitsijan voimakas arvosidonnaisuus.

Porkkalan kaupunki ja menetetty suunnittelutyö

1950-luvulla tehtiin Uusimaa 2010 -suunnitelma, jossa esitettiin pitkälti Asuntosäätiön maille rakennettavaksi Porkkalan kaupunki. Vaikka suunnitelma ei koskaan toteutunut, niin Virtasen mukaan työ ei mennyt tässä tapauksessa täysin hukkaan, koska työhön osallistuneet saivat siitä arvokasta kokemusta, josta oli hyötyä myöhemmin.

Miksi juuri tämän epäonnistuneen suunnitelman suunnittelutyö oli sitten erityisen arvokasta, kun muuten toteutumattoman suunnitelmaan laadintaan menetettyä suunnittelutyöpanosta Virtanen pitää voimavarojen tuhlauksena? Eivätkö muut suunnittelijat myöskin opi epäonnistumisistaan?

Funktionalismin kirous ja puutarhakaupungin ihanaan

Monipuolisimmin kirjassa käydään läpi **Le Corbusierin** funktionalistisen kaupunkisuunnittelun ihanteita ja seurauksia. Virtasen tuomien esimerkkien mukaan funktionalismi ei näytä tuottaneen mitään hyvää yhdyskuntasuunnit-

teluun. Yhdyskuntasuunnittelun ongelmana on ollut usko rationalistiseen suunnitteluun, jolloin ihmisen psyykeen liittyvät irrationalistiset tekijät unohtetaan. Virtanen toteaa lisäksi, että funktionalismi on historian oppi: kaupungin menneisyys jouti pois loistavan tulevaisuuden tieltä.

Lukuisten epäonnistuneiden funktionalististen esimerkkien jälkeen Virtanen tuo esille myös onnistuneen yhdyskuntasuunnittelun aatteen, nimittäin **Ebenezer Howardin** puutarhakaupungin. Virtanen ei mainitse tarkemmin, miksi se on onnistunut aate, eikä Virtanen mainitse ainuttakaan epäonnistumista, joka liittyisi puutarhakaupunkiin. Hän toteaa kuitenkin, että puutarhakaupungkeja ei ole räjäytetty kelvottomina, kuten Le Corbusierin oppien mukaisia asuntoalueita. Raideliikenteeseen tukeutumaton Tapiolakin on ollut täydellisyyden ruumiillistuma aina Tapiolan keskustan kehittämissuunnitelmaan asti.

Rationaalisuudesta irrationalisuuteen

Idealistisena kompaktiluonnon tuotteena ja vastaiskuna puutarhakaupunkiaattelelle Virtanen mainitsee Vantaan Koivukylän, joka on esimerkki rationalistisesta suunnitteluideologiasta, jossa mm. jalankulku ja autoliikenne erotettiin jyrkästi toisistaan ja jossa teollinen elementtirakentaminen pääsi oikeuksiinsa. Koivukylä 2 -kaavarunkosuunnitelman selostuksessa vuodelta 1969 todetaankin, että Koivukylään on suunniteltu todellisia katuja eikä metsässä kaartelevia teitä. Virtanen jatkaa, että Koivukylä suunniteltiin erityisen perusteellisesti, ja sitä voidaankin pitää esimerkkinä myös siitä, ettei suunnittelupanosten lisäys automaattisesti johda tuloksen vastaavaan paranemiseen.

Ehkä Koivukyläkin koskevasa päätöksenteossa on jo olemassa jotakin irrationalista vastoin Virtasen odotuksia, sillä Koivukylä on suojeltu nykyisin asema-kaavalla edustamaan tämän aikakauden suunnittelukulttuurin tuotetta jälkipolville. Sitä ei siis ole tarkoitus esimerkiksi räjäyttää, vaan kehittää edelleen sen omista lähtökohdista käsin.

Segregaatio

Asuinalueiden segregaation uhkaavasta vaarasta Helsingin seudulla Virtanen kirjoittaa, että Helsingillä tuskin on tarvetta perustaa erityisiä rikkaiden reservaatteja estääkseen miljonäärejä menemästä muihin kuntiin, mutta Espoossa, Kauniaisissa ja Vantaalla sen sijaan näyttäisi olevan kiinnostusta muodostaa houkuttelevia asuntoalueita varakkaille veronmaksajille.

Työskentelen Vantaalla yleiskaavainsinöörinä, mutta en ole kuullut tarpeesta perustaa erityisiä rikkaiden reservaatteja Vantaalle, siksi tuo Virtasen väite hämmästyttää. Vaikka hyvistä veronmaksajistahan nykyisin kilpailee jokainen kunta, niin se ei tarkoita erillisten rikkaiden asuinalueiden luomista. Helsingissä on sen sijaan olemassa useita varakkaiden asuinalueita meren rannoilla ja Espoollakin on omansa Westendissä, Nuottaniemessä ja Suvisaaristossa. Elitistiseen Tapiolaankaan ei useimmilla vantaalaisilla ole taloudellisia mahdollisuuksia. Ovatko nämä sitten rikkaiden reservaatteja?

Toisaalta segregaatio on Tapiolassakin huolestuttavaa. Asuntojen kallistuessa siitä on muodostumassa rikkaiden elitistinen asuntoalue. Tästä kirjoittaa Kaj Nyman uudessa kirjassaan *Sinismäisyysajan aika – Suunnittelun myyttejä 1950–2000*.

Konsulttikaavoitus

Suunnittelijoihin liittyvän epäonnistumisen yhtenä syynä Virtanen mainitsee suunnittelijan puutteellisen paikallisten olojen tuntemuksen. Virtasen mukaan tämä vaara uhkaa eritoten sellaisia konsulttisuunnittelijoita, jotka asuvat kaukana kohdealueesta ja joilla ei ole tarpeeksi aikaa tai halua perehtyä kohteeseen perusteellisesti paikan päällä.

Rehellisyyden nimissä Virtasen tulisi mainita myös taloudelliset syyt, jos konsultti näin toimii. Useat kunnat nykyisin kilpailuttavat kaavatyoinsa puhtaasti hinnan perusteella, laadusta ei olla valmiita maksamaan. Laatu on mm. sitä, että konsulttikaavotajalla on mahdollisuus tutustua riittävästi hyvin suunnittelualueeseen paikan päällä. Tätä tarvetta monet kunnat eivät ymmärrä, ne kuvittelevat, että kaavat tulevat kuin liukuhihnalta. Aluearkkitehtijärjestelmä joissain kunnissa paikkaa tätä kuntien suunnittelu-

asiantuntemuksen puutetta, mutta aina syynä ei ole kunnan suunnitteluhenkilöstön puute vaan puhdas halu saada teknisesti oikein laadittu kaava niin halvalla kuin mahdollista. Tämä ei ole kenenkään etu pitemmän päälle.

Lopuksi

Kaikesta edellä mainitusta huolimatta kirja on erinomainen itse kunkin kaavoittajan tai muuten yhdyskuntasuunnittelun kanssa

JULKAISUJA

tekemisissä olevan luettavaksi. Kirja antaa ajattelemisen aihetta: mitä kaikkea aikanaan idealistisen ihanteiden mukaan suunniteltua katsotaan nykyisin epäonnistumisiksi. Kirja sisältää siis eräänlaista jälkiviisauttakin. Mutta kirja ei anna vastausta siihen,

pystytäänkö jatkossa näitä virheitä välttämään, vaikka lopuksi todetaan epäonnistumisen välttämisen edellytykset. Emme voi koskaan tietää, mitä tulevat sukupolvet arvostavat ja miten he arvioivat meidän tekemisiämme, vaikka pyrkisimmekin tekemään niin laa-

dukasta suunnittelua kuin mahdollista. Suunnittelu perustuu aina joihinkin arvovalintoihin, ja arvot muuttuvat.

Gilbert Koskela
gilbert.koskela@vantaa.fi

**Kirjoittaja on
Vantaan kaupungin
yleiskaavainsinööri.**

Arvoin mekin ansaitsimme

Pekka Raitanen: Arvoin mekin ansaitsimme.

Omakohtainen kertomus työstä, ihmisistä ja arvoista sotien jälkeisessä Suomessa. Omakustannushinta 20 € + postikulut. Julkaisua voi tilata MIL:n toimistosta, puh. (09) 148 1900 tai toimisto@mil.maanmittari.fi.

Elämäkerran tai yleensä omasta eletystä elämästä kirjoittaminen on tunnetusti vaikeata, koska kirjoittajalla on aina järki ja tunteet tai tunteet ja järki. Kuinka päin vain mutta aina ne ovat. **Pekka Raitasen** kirjassa nämä elementit ovat tasapainossa.

Tunne ja nostalgia hallitsevat teoksen alkuosaa ja järjen ”ääni” kasvaa teoksen ja kirjoittajan ikääntyessä.

Pekka Raitasen erinomaisen teoksen kaltaista kirjaa aloittaessa tulee useimmiten lukijalle mieleen kysymys, mikähän SE nyt sitten niin tärkeä vuosien saatossa vaivaamaan jäänyt asia oikein on, että itsetunnon takia täytyy avata koko elämä. Onneksi olkoon Pekka. Tästä teoksesta se ei paista, vaan on helppo uskoa tekijän alkusanat teoksen historiasta.

Kirjan sisältöä en sen kummemmin rupea erittelemään, mutta muutampia seikkoja lukemisen

jälkeen on kuitenkin hyvä kommentoida. Hienoa antia teoksessa ovat muun muassa lapsuuden ja nuoruuden kuvaukset ennen kaikkea aikalaiskuvansa takia. Mielenkiintoinen on toki urakehityksen kuvaus ja monien tapahtumien tarkka ja joskus harkitun ironinen kuvaus.

Erityisen taitavalla kynällä kirjoittaja luonnehtii niitä lukuisia henkilöitä, joiden kanssa hän on mittavan uransa eri vaiheissa joutunut tekemisiin. Kiitosta saavat ne, jotka sen kirjoittajan mielestä ansaitsevat, muitakaan ei juuri arvostella, otetaanpa vain hieman etäämpi ja vähän ammatillisempi ote ilman sen suurempia tunnelatauksia.

Teos on nimetty arvoihin viitaten. Onnistunut valinta siltäkin kannalta, että kirjoittajalla itselläänkin on omassa elämässään vahva arvopohja, joka on ohjannut paitsi asenteita niin myös selvästi käyttäytymistä ja valintojakin. Arvokas lisä teokselle siksi, että nykymaailmassa arvoja pyritään enemmän yhtiöittämään kuin yksityistämään. Arvojen riskiriitoja työelämän ja yksityiselämän välillä toki käsitellään, mutta erityisesti Pekan tapauksessa olisi ollut mielenkiintoista lukea ehkä vieläkin ”filosofisempaa” pohdiskelua. Tuli kirjan lopussa nimittäin mieleen, että olisikohan kirjoittajasta, mikäli olisi syntynyt 10 v myöhemmin, tullut erinomainen lisä Vihreiden maltilliseen tohtorisiipeen. Mene ja tiedä.

Kokonaisuudessaan erittäin positiivisesti kirjoitettu teos, joka sopii monenlaiselle lukijalle alkaen aikalaisvirkaveljistä ja päättyen nuorempiin tieteenharjoittajiin esimerkkinä monipuolisesta ja merkittävästä urasta ammattikunnassaan.

Sakari Viertiö

Luonnos metsänarvioinnin ohjeeksi

Teknillinen korkeakoulu, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio, Metsähallituksen valtakunnallinen asiakaspalveluketju, Metla, Ympäristöministeriö ja Maanmittauslaitos ovat laatineet SKAY:n nimissä luonnoksen *International Valuation Standards Comittee*lle (IVSC) IVS-arviointistandardiin liitettäväksi metsäarviointiohjeeksi.

Luonnoksen laatimisen perusteena oli laatijoiden käsitys valmisteilla olevat maa- ja metsätalouden arviointia käsittelevän standardin puutteellisuudesta metsäarvioinnin osalta.

Luonnoksen laatinut toimikunta korostaa, että metsänarviointi tulee tehdä kauppa-arvomenetelmällä, taloudelliset suhdanteet huomioiden, sekä, etenkin tiheään asutuilla alueilla, mahdolliset maankäyttöluokituksen muutokset huomioiden.

Esitys kiinteistönomistajan omassa käytössä olevan kiinteistön arvioinnista

IVSC on julkaissut kommentointia varten esityksen kiinteistönomistajan omassa käytössä olevan kiinteistön arvioinnista. Esitys on *International Financial Reporting Standardin* (ent. International Accounting Standard) mukainen. Esityksen tavoitteena on korostaa IAS 16:ssa esiin tulleita puutteita kokiensa kiinteän omaisuuden käyvän arvon määrittämisestä ja selvittää, täyttääkö tämänhetkinen IVSC:n määritelmä kustannusarvomenetelmästä IAS 16 vaatimukset, sekä kerätä kommentteja siitä, pitäisikö omassa käytössä olevat kiinteistöt arvioida vuokraamattomana kiinteistönä vai pääomitet-

jen teoreettisten vuokratulojen perusteella.

Esitys tarkentavine kysymyksineen on nähtävissä osoitteessa www.ivsc.org/pubs/exp_drafts/cp-ownerocccprop.pdf.

Muita julkaisuja

Helka-Liisa Hentilä – Maarit Wiik: Kaupunkikuva asukkaiden kokemana. Vantaan kokeiluprojektin kuvaus. Edita Oy (19 e), tai Internetistä: www.ymparisto.fi/palvelut/julkaisu/elektro/sy619/sy619.htm.

Jari Paldanius – Lasse Tallskog: Valtion viranomaiset valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttajina. Yhteenvetöjulkaisu Internetissä: www.ymparisto.fi/julkaisut. Julkaisua myy Edita Oy, puh. 020 450 05, Timo.Turunen@ymparisto.fi.

Ympäristöministeriö: – Maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset, opas 10 – Yleiskaavamerkinnot ja -määräykset, opas 11 – Asemakaavamerkinnot ja -määräykset, opas 12. Julkaisuja myy Edita Oy, puh 020 450 05 tai www.edita.fi/netmarket, tai Internetissä: www.ymparisto.fi/aluekayt/kaavat/kaavam.htm. (Ruotsinkieliset julkaisut saatavilla syys-lokakuussa 2003.)

Arvo Vitikainen: Uusjakojen toimitusmenettelyn uudistamisesta. Kiinteistöopin ja talousoikeuden julkaisuja A32 (väitöskirja). 199 s. + liitteet 89 s. (40 € sis. alv). Tilaukset osoitteesta marjatta.huuhtanen@hut.fi tai puh. (09) 451 3871.